

Kıbrıs Barış Harekâtı TCG Kocatepe Nasıl Battı (Bir Akıl Tutulması)

Özhan Bakkalbaşıoğlu

İstanbul, Kaynak Yayınları, 2020, 608 Sayfa, ISBN: 978-605-7707-78-9

Murat AÇMUZ*

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ikinci günü olan 21 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs Adası'na intikale geçtiği istihbar edilen Yunan askerî konvoyunun Baf Limanı'na çıkarma yapmasının önlenmesi maksadıyla Hava Kuvvetleri ve Deniz Kuvvetleri'ne bağlı unsurlar görevlendirilerek ileri harekete geçmişlerdir. Emniyet ve Perde Birliğine bağlı üç muhrip TCG Mareşal Fevzi Çakmak, TCG Adatepe ve TCG Kocatepe, 21 Temmuz sabahı Girne açıklarından Kıbrıs Adası'nın batısında yer alan Baf bölgesine doğru intikale geçmişler, öğleden sonra bölgeye ulaştıklarında harekât sahasında Yunanistan'a ait herhangi bir yüzer unsura rastlamamışlardır. Aynı saatlerde Hava Kuvvetlerine ait savaş uçakları Yunan deniz unsurlarına taarruz maksadıyla bölgeye ulaştıklarında Türk gemilerini Yunan gemileri olarak kıymetlendirerek hava taarruzuna başlamışlardır. Aralıklarla yaklaşık olarak beş saat süren hava taarruzu neticesinde TCG Kocatepe muhribi batmış, TCG Mareşal Fevzi Çakmak ve TCG Adatepe muhripleri hasar almış, gemilerde bulunan onlarca personel yaralanmış ve 54 denizci şehit olmuştur. Harekât esnasında TCG Kocatepe muhribinin Savaş Harekât Merkezi'nde (SHM) deniz üsteğmen rütbesinde görev yapan Özhan Bakkalbaşıoğlu, yıllar süren araştırmalarının neticesinde bu kitabı kaleme aldığını ifade etmiştir.

Kitabında giriş ve gelişme bölümleri olarak değerlendirilebilecek bölümlerinde kronolojik bir akış tercih eden Bakkalbaşıoğlu, kitabın ilk bölümü olan *Epilog* kısmında barış zamanında ifa edilen teorik ve pratik

* Araştırma Görevlisi, Millî Savunma Üniversitesi, Deniz Harp Okulu Dekanlığı, İstanbul, macmuz@dho.edu.tr.

eğitimlerin savaş zamanında insan davranışlarına olan etkisini vurgulamak maksadıyla *sinematik* bir giriş yapmıştır. *Çocukluk Anılarım, Bahriyeye Giriş, Deniz Lisesi ve Deniz Harp Okulu Yıllarım, Mezuniyet ve İlk Görev Yerim* bölümlerinde yazar, bahriyeye ilk adımını atışını ve yıllara sair almış olduğu eğitim ve öğretim faaliyetlerine değinmiştir. Kitabın doğrudan konusu olmasa da bu bölümlerde yer alan anlatının, anılan dönemde bir askerî eğitim öğretim kurumuna ait geleneklerinin anlaşılması noktasında kıymetli olduğu değerlendirilmektedir.

TCG Kocatepe ve Anılarım bölümünde yazar, Amerika Birleşik Devletleri donanmasından transfer edilen TCG Kocatepe muhribi hakkında teknik bilgilere yer vermiş, gemiye katılımı ve Kıbrıs Barış Harekâtı'na kadar geçen süreçte gemideki personelin aralarındaki ilişkiyi, tek gemi olarak icra edilen faaliyetlerdeki başarıları ve bahriye kültürüne ait tecrübelerini aktarmıştır. Böylece 21 Temmuz günü yaşanacak hadiseler öncesinde okuyucuya *içeriden bir perspektif* katılmaya ve gemi ile okuyucu arasında bir bağ kurulmaya çalışılmıştır. *Kıbrıs Barış Harekâtı'na Giden Yol: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kıbrıs Barış Harekâtı'na Nasıl Hazırlandı ve 20 Temmuz'a Doğru (1-19 Temmuz 1974 Tarihleri Arasında Gelişen Olaylar)* bölümlerinde Bakkalbaşıoğlu, 15 Temmuz 1974 gününden 20 Temmuz 1974 gününe kadar geçen 120saatte Türk Deniz Kuvvetleri bağlısı unsurlar ve TCG Kocatepe'nin harekâta nasıl hazırlandığını, görev organizasyonunu ve siyasi olayları irdelemektedir.

Harekât Başlıyor (19 Temmuz 1974) ve *Kıbrıs Önlerinde (20 Temmuz 1974)* bölümlerinde Mersin Limanından ileri harekete geçen Amfibi Görev Grubu'nun Girne önlerindeki harekâtı anlatılmıştır. Özellikle denizdeki taktik bir birliğin harekât sırasındaki faaliyetleri bilhassa gemilerin kara bombardımanının anlatısı dikkat çekicidir. *Sonun Başlangıcı (21 Temmuz 1974)* bölümünde bir önceki gün görevini başarıyla tamamlayan görev grubunun almış olduğu emir neticesinde Baf önlerine doğru harekete geçtikleri süreçte meydana gelen olaylar üzerinde duran yazar, Rum hücumbotlarıyla yapılan suüstü muharebesi gibi daha önce kamuoyunca bilinmeyen olaylara da yer vermiştir. *Hava Taarruzu ve Savaş Harekât Merkezinde Yaşadıklarım (21 Temmuz 1974)* bölümünde Hava Kuvvetleri uçakları tarafından taarruza uğrayan TCG Kocatepe'de başta yazar olmak üzere diğer personelin yaşadıkları an be an yazıya dökülmüştür. Taarruz sonrasında bir gemi komutanının meslek hayatında verebileceği an zor emir olan gemiyi terk emri verilmiş ve *Can Sallarında Yaşam Mücadelesi* bölümünde gemiyi terk eden personelin denizde vermiş oldukları yaşam mücadelesini etraflıca anlatılmıştır. Özellikle can sallarında bulunan personelin duygu durumunun yansıtılmaya çalışılması, harbin insan psikolojisi üzerinde yaratmış olduğu etkilerin anlaşılması bakımından kıymetlidir.

TCG Kocatepe'nin Taarruzdan Sonra Kurtarılma Olasılığı Var mıydı?, Hayata Yeniden Dönüş Arama-Kurtarma Harekâtı ve TCG Kocatepe Nerede Battı ve Şimdi Nerede bölümlerinde Bakkalbaşıoğlu, geminin taarruz sonrasındaki duruş ve vuruş gücünü değerlendirilmiş, ilerleyen yıllarda özellikle anılan dönemde gemi komutanı olan Deniz Kurmay Yarbay Güven Erkaya özelinde yapılan dezenformasyon ve karalama kampanyalarına karşı belgelere ve mantığa dayalı izahat yapılmıştır. Akabinde personelin can sallarından kurtarılma öyküleri derlenmiş ve TCG Kocatepe gemisinin batığının mevcut konumu hakkında yazar tarafından değerlendirme yapılmıştır.

Denizden kurtarılan personel çeşitli ülkelerden Ankara'ya intikal ettirilmiş ve burada vuku bulan hadiseler *Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Karargâhı* bölümünde anlatılmış ve nihayet yazarın evine dönüşü ve karşılaşılan sosyal manzara *Acıklı Son (Eve Dönüş)* bölümünde yer almıştır. 21 Temmuz günü yaşanan olaylar hakkında yapılan adli ve idari tahkikatlar hakkında bilgi veren yazar, *Soruşturma Safhası* bölümünde satır aralarında önemli noktalara işaret etmiştir.

Kitapta, yukarıdaki bölümlere müteakip olaylar hakkında kapsamlı bir analizin yapıldığı *Harekâtın Analizi* bölümü ayrı bir öneme sahiptir. Burada yapılan değerlendirmeler, daha önce yayınlanmamış belgeler ve hatıratlara dayalı olması hasebiyle ilgi çekicidir. Yine *Sonuçlar* bölümünde bir önceki bölümde yapılan analiz ve değerlendirmelerin sınırları çizilerek harekâtın icrası bakımından hatalar, harekâtın taktik, lojistik, muhabere ve moral hataları, harekâtın teknik hataları, harekâtın yönetilmesi ile ilgili hatalar, harekâtın koordine ve keşif hataları, son olarak da yazarın şahsi düşünceleri yer almaktadır. Kitabın 72 sayfa uzunluğundaki *Ekler* bölümünde yazar pek çok birincil ve ikincil kaynaklara, fotoğraflara ve listelere yer vermiştir.

Kitap, içerdiği zenginliklerin yanı sıra birtakım sorunlar da barındırmaktadır. Bunlardan en önemlisi Bakkalbaşıoğlu'nun kitabın akışında yer verdiği kişilerin anılarının alıntılarının sayfa düzenindeki maddi hatadan dolayı nerede başladığının veya bittiğinin zaman zaman anlaşılabilmesidir. Bu durum kitabın okuyucu tarafından takibini güçleştirmektedir. Kitapta askerî harekâta ve silah sistemlerine ait teknik terim ve terminolojiye ait bazı kavramlar eksik veya hatalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de basılan çoğu askerî kitabın başına geldiği gibi bu durumun kitabın yazarından ziyade yayınevinden kaynaklı bir sorun olduğu aşikârdır. Umuyoruz ki kitap, bu tür maddi hatalardan arındırılmış bir şekilde gözden geçirilmiş bir şekilde yeni baskısını yapacaktır.

Özhan Bakkalbaşıoğlu, bu araştırmasını özellikle kamuoyunu bilgilendirme maksadıyla hazırlamış olduğu hem kendi ifadelerinde yer almakta hem de baştan sona akıcı bir şekilde ilerleyen kitabın içeriğinden anlaşılmaktadır. Kitabın en çarpıcı tarafları yazarın ikincil kaynakları kullanmasının yanı sıra, 21 Temmuz günü harekâta katılmış pek çok Deniz Kuvvetleri ve Hava Kuvvetleri mensuplarıyla mülakat yaparak onların anılarını derlemesi ve daha önce hiç yayınlanmayan belgelere dayalı olmasıdır. Bu yönüyle kitap, literatürde bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Yazar, kitabın önsöz kısmında kitabın *güçlü* olduğu tarafların yanı sıra eksikliklerini de vurgulayarak şu satırlara yer vermiştir: “Anıların *sübjektif* olduğu göz önünde bulundurulduğu takdirde, bu araştırmanın yarım kaldığını ve gelecekte mutlaka resmi arşivlerin açılarak yaşananların *bilimsel, objektif* bir şekilde analizlerinin yapılması ve yorumlanması gerektiğini ifade etmem gerekir.”. Askerî tarih ve bilhassa deniz harp tarihi konularında araştırma yapan araştırmacıların ve ilgililerin mutlaka okuması gereken kıymetli bir eser olduğunu değerlendiriyoruz.